

**A Hajdú-Bihar megyei diplomások munkaerőpiaci helyzetének
vizsgálata
(A Debreceni Egyetem hatása a humán erőforrásokra)**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Teperics Károly

Debreceni Egyetem

Debrecen, 2001

1. Előzmények, célkitűzés

Az 1990-es évektől Magyarországon a gazdaság gyors átalakulásának lehetünk tanúi. A gazdasági szerkezetváltás, a modernizáció és az Európai Unióhoz közeledés párhuzamos eseményei átértékelték az ország erőforrásait. A posztindusztriális társadalmakra jellemzően nálunk is előtérbe kerültek az emberi tényezők. Bekerültek a köztudatba az „emberi tőke” szinonimái, és természetesen új lendületet kaptak a témával foglalkozó kutatások is.

Dolgozatomban Hajdú-Bihar megye diplomás munkavállalóinak munkaerő-piaci helyzetét mutatom be, külön hangsúlyt adva a háttérben működő felsőoktatási intézményeknek és az azokhoz kapcsolódó hatásoknak.

Klasszikusan interdiszciplináris kutatási területről van szó, amit az alkalmazott szociálgeográfia oldaláról közelítek meg. A téma feldolgozásához a közgazdaságtudomány oldaláról az emberi erőforrásokkal, az oktatás/felsőoktatás gazdasági szerepével és a munkaerő-piac ökonómiájával foglalkozó elméletek áttekintése, a területfejlesztés szakirodalmából az oktatás, fejlesztési stratégiákban betöltött feladataira vonatkozó elméletek, az oktatáskutatás területéről az oktatási infrastruktúrára vonatkozó elemzések megismerése volt megkerülhetetlen.

A *Debreceni Egyetem Társadalomföldrajzi- és Területfejlesztési Tanszékén* az 1990-es évek eleje óta folynak Hajdú-Bihar megye területfejlesztéséhez kapcsolódó kutatások. Kistérségi helyzet feltárások, fejlesztési koncepciók kialakítása közben akkumulálódtak a megye emberi erőforrásaira vonatkozó információim, melyek egy részét dolgozatban felhasználtam.

Az kitűzött cél elérése érdekében a feladatot két részre bontottam.

- I. Hajdú-Bihar megye munkaerő-piacának felsőfokú végzettségűekre koncentrálnó elemző bemutatása, értékelése.
- II. A háttérben lévő felsőoktatási intézményhálózat hatásainak feltárása.

I. Megoldandó feladatok a munkaerő-piachoz kapcsolódóan:

- **Megismerni** a megye munkaerő-piacának kereslet és a kínálat oldalát az alábbi szempontok alapján: a munkavállalók száma, a foglalkozási átrétegződés folyamata, az iskolai végzettségek alakulása, a felsőfokú végzettségűek szakirány szerinti összetétele.
- Az egyes tényezők mennyiségi **bemutatása** mellett, a változásokra jellemző tendenciákat **feltárni**.
- **Összehasonlítani** a tényezőket Észak-Alföldi régióra vonatkozó és az országos adatokkal. A reális kép érdekében, adatgyűjtéssel szükséges **kiegészíteni** a keresleti oldal statisztikai adatbázisokban hozzáférhető, foglalkoztatottakra vonatkozó adatait. A *Munkaügyi Központnál bejelentett igények*, a pályázatokban *feltüntetett állásigények*, a *sajtóban* és a *fejvadászcégek*nél megjelenő *álláshirdetések* és az *állásbörzék adataival együtt bemutatni* a keresletet. Együtt **megjeleníteni** a megvalósult (foglalkoztatott) és a „nem realizált” (betöltetlen álláshelyek) keresletet.
- A kereslet és a kínálat oldalainak összevetésével, **értékelni** a munkaerőpiac felsőfokú végzettségűekre vonatkozó szegmensének állapotát, pragmatikusan a jelenlegi egyensúly, teoretikusan a modernizáció szemszögéből.

II. A felsőoktatási intézményekhez kapcsolódó megoldandó feladatok:

- **Bemutatni** a kínálat alakulására meghatározó hatást gyakorló megyei felsőfokú intézményeket és összegezni a közelmúlt vertikális és horizontális változásait. Az országos trendekhez **hasonlítani** változásuk tendenciáit, **feltárni** egyedi vonásaikat.
- A beiskolázás körzeteinek és a hasonló jellegű, szomszédos felső oktatási intézmények függvényében kijelölhető intenzív vonzókörzetek segítségével **bemutatni** az intézmények regionális hatásait. Ennek érdekében adatbázist **létrehozni** a keleti országrészben érintett felsőoktatási intézmények hallgatóinak lakhelyéről.

- **Megvizsgálni** a Debreceni Egyetem végzett hallgatóinak elhelyezkedését, a választásuk mögött húzódo esetleges gazdasági motivációkat. **Feltárni** a végzetek településválasztásának földrajzi szempontjait. **Elemezni** a hallgatók lakóhelye és a munkahely települései közötti mozgását, a feltételezhető kelet-nyugati „lejtő”, az országon belüli „agyelszívás” szemszögéből.
- A végzetek megyében, régióban maradásával **bemutatni** a megye munkaerő-piacára gyakorolt pozitív hatásukat. A „megtartó erővel” **érzékelteni** a megye felsőoktatási intézményeinek a területfejlesztésre gyakorolt legdirektebb hatását.

2. Az alkalmazott módszerek

2.1. Az információbázis összeállítása

A humán erőforrások állapotának bemutatásához, az iskolai végzettségek vizsgálatához a **KSH adatait** használtam fel. A településsoros adatok esetében az 1990-es népszámlálás publikált adatai avultnak tűnhetnek, de nem állnak még rendelkezésre újabbak. Ahol lehetett ezeket az 1996-os **Mikrocenzus** és a **T-Star** kiegészített adataival frissítettem. Felhasználtam még a **Területi- és a Megyei Statisztikai Évkönyveket**, itt az 1999-es adatsorom a legfrissebb.

A foglalkoztatottság kérdésének adatai döntően a **Hajdú-Bihar Megyei Munkaügyi Központ** 1999-2000-es adataiból származnak. Tőlük származik a rövidtávú munkaerő-piaci előrejelzés adatai is, amit elemzéssel és (főképp a kereslet oldaláról) **saját adatgyűjtéssel** is kiegészítettem.

Ilyen jellegű kiegészítés az 1997-es **Hajdú-Bihari Napló** 2.997 darab **álláshirdetésének statisztikai feldolgozása**.

Saját adatgyűjtés eredményeként jutottam a megyében működő döntően felsőfokú végzettségű munkaközvetítésével foglalkozó legnagyobb **„fejvadász cégek”**, sajnos meglehetősen titkosan kezelt, „vakított” 2001-es adataihoz.

A kereslet egy szegmensének adatait a **DE Pont Ifjúsági Irodájától** kaptam, ők kezelik a **tanári állás-adatbank** aktuális ajánlatait.

A kötelező adatszolgáltatás megyei szintű bontásánál részletesebb vonzást szándékoztam bemutatni az egyetemek esetében. Ennek érdekében a megye (1998-as adatokról lévén szó, még nem Debreceni Egyetem) felsőoktatási intézményeinek **beírt hallgatóit számba vettem állandó lakcím szerint**. A vonzásokörzet lehatárolása érdekében a felsőoktatásra hatással bíró Kelet-magyarországi egyetemek esetében is megtettem ugyanezt. Szeged, Békéscsaba, Nyíregyháza, Miskolc, Eger, Sárospatak, Szolnok felsőoktatási intézményeinek adatai kerültek így birtokomba. Ez **57.850 hallgató** állandó lakcím szerinti származási helyét jelenti. Néhány esetben az adatokat statisztikai elemzések érdekében kistérségi szinten összegeztem, ilyenkor a KSH 1997 augusztus 1-től alkalmazott, 150 elemből álló rendszerét használtam.

Északkelet-Magyarország esetében a külföldi hallgatók jelenlétét is vizsgáltam, ebben a **Márton Áron Szakkollégium adatai** és az **intézmények visszajelzései együtt** adtak képet.

Kérdőíves felmérést, adatgyűjtést végeztem a KLTE végzett hallgatóinak elhelyezkedésére, lakhely és munkahely választásuk bemutatására. A kérdőívek összeállításában az előzetes interjúk orientáltak, ezek segítségével standardizált nyílt kérdőíveket állítottam össze, amelyeket kérdezőbiztosok bevonásával töltöttem ki. A kiértékelést és a pontosításhoz szükséges mélyinterjúkat általában magam bonyolítottam. Ezt az összevethetőség kedvéért 1997 után **2001-ben** ugyanazzal a kérdőívvel **megismételtem** azokon a karokon, amelyek a KLTE keretei közé tartoztak az első adatfelvétel időpontjában. Az így rendelkezésemre álló adatok segítségével megvizsgálhattam a KLTE hallgatóinak elhelyezkedését és a lakóhelyválasztásukra ható tényezőket.

2.2. A feldolgozás során használt módszerek

Az adatokat **Excel 97** táblázatokba rögzítettem. A statisztikai adatok kiértékelésében a matematikai statisztika eszközeit is felhasználtam az **SPSS for Windows 9.0** szoftver segítségével. Információforrásként, adatfeldolgozási formaként és a bemutatás eszközeként a szokásos táblázatok és grafikonok mellett térképeket használtam. Tematikus térképeket készítettem a **MAPINFO 4.1** és a **MAPINFO 4.5** szoftver segítségével, a **Materia** és a **Geometria** digitalizált térképeinek felhasználásával. A hiányzó térképeket **AutoCAD 14** szoftver segítségével magam digitalizáltam.

3. Eredmények

3.1 A munkaerő-piac helyzetére vonatkozó megállapítások

3.1.1. Összehasonlítottam az országos átlagokkal és változási tendenciákkal Hajdú-Bihar megye munkaerő-piacának **kínálati oldala** mögött ható demográfiai folyamatokat.

- Megállapítottam, hogy, bár a megye népessége is csökken, a fiatalos **korszerkezetéből** adódóan, itt a természetes fogyás ritmusában lassabb, mint az országos átlag. A korszerkezet átalakulása itt időben késéssel, lassabban fog végezhemenni, mint Magyarország tőlünk nyugatabbra lévő területein. Ez a gazdaság fejlődése szemszögéből relatív előnyt jelenthet, a kínálat munkaerő létszáma számíthatóan középtávon fedezni fogja az igényeket.
- A **gazdasági szerkezet átalakulással** párhuzamosan zajló foglalkozási átrétegződésről megállapítottam, hogy a megyében sem a modernizáció, hanem a primer és szekunder ágazatok leépülése eredményezte a tercier szektor arányainak növekedését. Az első két szektor erőteljesebb leépülése miatt nőtt a tercier ágazatok relatív súlya.
- Egyedi vonás, hogy a modernizációval párhuzamosan zajló foglalkozási szerkezet átalakulás fáziskésésben van. Itt a mezőgazdaság és az ipar-építőipar rendelkezik tartalékokkal, várhatóan a tercier ágazatokban foglalkoztatottak száma és aránya még növekedni fog.
- A népesség „tisztított **iskolázottsági mutatóinak**” település típusra és méretre jellemző országos átlaggal történő összevetésekor komoly hiányosságok kerültek elő. Debrecen kivételével szinte az egész megyére igaz, hogy az analfabéták és a maximum általános iskolai végzettséggel rendelkezők meghaladják a településtípusukra jellemző országos átlagokat. Különösen fontos az emberi erőforrások minősítése tekintetében, hogy a negatív vonások a középiskolai és a felsőfokú végzettséggel rendelkezőkre is igazak.
- A felsőfokú végzettségek tekintetében történő elmaradás mellett gond a szakirány szerinti összetétel. Az Alföldre jellemző módon a megyében is a diplomások nagy része pedagógus, vagy agrár végzettségű. A gazdasági életben hasznosítható műszaki, közgazdasági végzettségek hiányoznak.
- Nem javítja az összképet a megye emberi erőforrásainak **területi koncentrációja** sem. Nemcsak a létszámok, hanem a minőség tekintetében is Debrecen túlsúlya aránytalan. A terület nagy része messze az országos átlag alatti mutatókkal rendelkezik. A hátrányos helyzet ebben a vonatkozásban is megjelenik a kistélepüléseken, de a nagy múlttal rendelkező (pl.: hajdú) városokban is.
- Kimutatható előny **Debrecen** város esetében ismerhető fel. Ez sem a kitűnő iskolázottsági mutatókból, hanem a környezetéhez képest kiemelkedő, amúgy átlagot éppen csak felülmúló értékekből adódik.

3.1.2. A **munkaerő-kereslet** statisztikai adatokban fellelhető elemeit (foglalkoztatottakra vonatkozó adatok), adatgyűjtéssel egészítettem ki. Ennek alapján megállapítottam, hogy:

- A legnagyobb számú álláshirdetéssel (sajtó, Munkaügyi Központ) **alapvetően a szakmunkás végzettségűeket keresik**. Szakirányok tekintetében a szolgáltató szektor és a könnyűipari szakmák vannak túlsúlyban. A hagyományos ipari szakmák (asztalos, lakatos) iránti kereslet beszűkült. A képzetlen és a középfoknál képzetesebb munkavállalók a foglalkoztatottak közötti arányuknál kisebb

számban jelennek meg a keresésekben. Az itt nyert kép realitását alátámasztja az a tény, hogy a területfejlesztési pályázatok tervezett munkaerő igénye sem tér el lényegesen ettől az összetételtől.

- A kereslet speciálisan felsőfokú végzettségűekre vonatkozó megjelenését a tanári állás-adatbank és a „fejvadász” cégek adataival tekintetem át. Itt ismerhető fel a **kínálat és a kereslet** közötti leghatározottabb **eltérés** is. A műszaki, gazdasági és jogi végzettségűek utáni növekvő igény a gazdaság fejlődésének jele lehet.

3.1.3. A kereslet és a kínálat összevetésével **értékeltem** a megye emberi erőforrásait.

- Pragmatikusan a gazdaság jelen igényeinek kielégítésére alkalmas képzettség tekinthető jónak, teoretikusan viszont a gazdasági fejlődést szolgáló, húzó szerepet játszó, középfokú- vagy magasabb végzettségek jelölhetők optimálisnak. Az emberi erőforrások minőségére vonatkozó, teljes munkaerő-piac mindkét oldalát érintő értékelés kettős. **Pragmatikusan** a jelenlegi igények kielégítése szemszögéből **jó**, mivel a kereslet és kínálat jellege nem tér el lényegesen egymástól. **Teoretikusan** a modern gazdaság igényeinek szemszögéből **rossz**, mert a leginkább keresett munkaerő iskolai végzettsége és szakirány szerinti megoszlása még az országon belüli hasonlítást sem állja ki. A előzőekből következően nem tekinthető megalapozottnak az a szinte közhelyszerű, leegyszerűsítő kijelentés miszerint a megye emberi erőforrások tekintetében jó helyzetben van.

3.2. A felsőoktatási intézmények hatásaira vonatkozó megállapítások

3.2.1 Az intézmény rendszer 1990-es években bekövetkezett változásai

Megállapítottam, hogy a változások sem szerkezeti, sem mennyiségi **tekintetben nem térnek el lényegesen az országos tendenciáktól**. Szerkezeti tekintetben az Akkreditált Iskolarendszerű Felsőfokú Szakképzés (ISCED'97: 5B) megjelenése itt is új elem, az integráció folyamatát másutt is hasonlóan élték meg. A létszámemelkedés a profilban egyező intézmények esetében közel egyező.

A debreceni felsőoktatás %-os arányainak csekély visszaesése mögött okként, az új intézmények megjelenése jelölhető meg.

A **hallgatói létszámok növekedésének** hátterében kimutattam néhány egyedi tényezőt.

- A beiskolázás körzetének demográfiai jellemzői a felsőoktatásba lépő korosztályok országosan jellemző drasztikus létszám csökkenését mérsékelik. Erősen növekszik viszont a korcsoporton belül a **roma etnikum** aránya, ami komoly **oktatáspolitikai konfliktusokat eredményezhet** az oktatás minden szintjén. Amennyiben a jelenlegi tendenciák továbbélnek, a romák iskolalátogatási szokásai nem változnak, akkor a felsőoktatási intézmények merítési bázisa, a látszólag jó, fiatalos korszerkezet mellett is az országos átlagoknál is jobban visszaesik.
- A növekedés vagy szintentartás feltételei a keresleti oldal részéről valószínűsíthetőek, hiszen az intézmények vonzáskörzetben **hiány** tapasztalható a **diplomások tekintetében**.
- A beiskolázható létszámba beszámítandók az erősödő **határmenti együttműködés** eredményeként a kisebbségi magyar fiatalok is. Jelenlegi 3-4%-os arányuk elképzelhetően emelkedhet a jövőben.

3.2.2. *A vonzásterületi jellemzői*

- Tematikus térképeken bemutattam, hogy a megye felsőoktatási intézményei által **intenzíven vonzott terület Északkelet-Magyarországra** koncentrálódik. A Békéscsaba - Szolnok - Salgótarján vonaltól északra lévő területekről érkezik a hallgatók zöme.
- Számítható módon látható, hogy az egyetemek nagyobb, a főiskolák kisebb területre terjesztik ki hatásukat. Speciális helyzetben van a Református Hittudományi Egyetem és a Konzervatórium. Kis

létszám mellett országos, sőt arányaiban a legnagyobb nemzetközi beiskolázással rendelkeznek. A teológiára a határon túlról magyarok, a zeneművészeti képzésre akár távoli földrészekről is érkeznek hallgatók.

- Binomiális szignifikancia vizsgálat alapján elvégeztem Kelet-Magyarország egyetemei között a **vonzáskörzetek** elhatárolását. Egyértelműen kirajzolódik a Debreceni Egyetem, Miskolc és a Szegedi Egyetem közötti határvonal. Erős szignifikancia mutatható ki Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok megye területén. Érdekes, hogy Miskolc vonzása a Tiszamente kistérségében ellenpontozza Debrecenét. Másik oldalról a Szeghalmi kistérség vonatkozásában Debrecen oldja a megye más területeire jellemző Szeged dominanciát.
- Kimutattam, hogy Hajdú-Bihar megye településeiről a felsőoktatásba induló hallgatók **településválasztásában** elsődlegesen a **földrajzi közelség** játszik szerepet. Az eddigiekben inkább csak főiskolákra kimutatható helyi vagy közeli településekről történő beiskolázás, itt az egyetemi szintre is kiterjeszhető. Alapvetően és talán természetesen Debrecen dominál a települések között. A várostól távolodva kerülnek helyzetbe a megyén kívüli, de abszolút értelemben közelebbi felsőoktatási intézmények. Arányaiban a főiskolai képzés hiányzó elemét nyújtó Nyíregyháza (főiskolai tanárképzés) és Szolnok (gazdasági főiskola) követi súlyával a megyeszékhelyet.

3.2.3. A végzetek elhelyezkedése

A végzetek munkahely választásának vizsgálata alapján megállapítottam, hogy:

- A debreceni felsőoktatási intézmények **alapvetően Északkelet-Magyarország területére képeznek ki szakembereket**. Az egyetem beiskolázási körzete ide terjed ki és a végzetek harmada, középiskolájuk székhelyével kibővítve 45%-a, hazamegy. Akik elmozdulnak, azok is kis távolságot tesznek meg, tehát a közeli, - valószínűsíthetően országrészen belüli – valamivel jobb helyzetben lévő településekre költöznek.
- A **legerőteljesebb megtartó erővel** a településhierarchiában elől lévő és a jó innovációs helyzetben lévők (megyei jogú városok, megyeszékhelyek) rendelkeznek. **Debrecen kiemelkedik** közülük, bár arányaiban (kisebb szám mellett) Budapestre többen mennek vissza.
- Akik elmozdulnak, azok a jobb helyzetben lévő településeket választják. A településhierarchiában, illetve az innovációs helyzetben történő előrelépéseket együttesen vizsgálva, kimutatható, hogy ezek csak egymással interakcióban hatnak, külön-külön egyik sem meghatározó súlyú.
- A mozgások irányait vizsgálva megállapítható, hogy a két legerősebb vonzással rendelkező település, **Budapest és Debrecen közötti erőterben** tisztán kelet-nyugati viszonylatban a Tisza vonaláig terjed Debrecen hatása. Onnan már Budapest erőteljes súlya érvényesül. Ha a térképen ezt észak-déli összetevővel kiterjesztve nézzük, akkor Heves megye és Nógrád északkeleti része még Debrecen dominanciájával jellemezhető. A megye román határára támaszkodó, Salgótarján környékéig északnyugat felé csúcsosodó egyenlőszárú háromszögben észlelhető ez. Érdekes, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megye területéről, bár Debrecen közelebb van, többen választják Budapestet.

3.2.4. A munkaerő-piac és a képzés direkt kapcsolata

- **Direkt kapcsolatot** mutattam ki a különböző szakirányokban lévő, felsőfokú végzettségű munkavállalók **munkaerő-piaci egyenlege és az oktatás intézményei** között. Ennek értelmében a kínálati piaccal jellemezhető pedagógusképzés, mezőgazdasági mérnökképzés az intézményi túlreprezentáltsággal, a keresleti piaccal bíró műszaki, gazdasági és a jogi pályák, pedig a képzés hiányosságaival összefüggésbe hozhatók. Rámutattam arra, hogy pontosan ezeken a területeken várható a gazdasági átalakulás következményeként is konjunktúra, amit az intézményeknek kezelni kell.

- Összességében bizonyítottam, hogy az egyetem beiskolázási területe Északkelet-Magyarországra, intenzív vonzáskörzete az majdnem pontosan az Észak-Alföldi régió területére terjed ki és egyértelműen lefedi Hajdú-Bihar megye területét.
- Rámutattam arra, hogy a végzetek elhelyezkedéséből kitűnik, hogy döntően itt maradnak a lakóhelyükön, vagy leginkább csak a régióon belül mozognak, így kijelenthető, hogy a megye felsőoktatási intézményei ide képeznek munkaerőt.
- Kimutattam hogy, a különböző szakirányú felsőfokú végzettségűek munkaerő-piaci helyzete és az intézmények képzési profiljai között szoros kapcsolat áll fenn.

Ezek alapján kijelenthető, hogy **a megye felsőoktatási intézményeinek meghatározó szerepe van a megye és a régió emberi erőforrásainak képzésében.** Következik ebből az is, hogy megye gazdaságának modernizációjában, általában a területfejlesztésben prioritást kell adni ezen intézmények fejlesztésének.

Debrecen ebben a tekintetben is regionális központ szerepet tölt be, itt a képzett munkaerő lokális előnyt, esetlegesen szinergia effektust eredményezhet, ami kiterjedhet, nekilendítheti a gazdaság egészét is. Túlzás nélkül megállapítható, hogy a meglévő adottságokra alapozott fejlődés legígéretesebb adottságát jelentik a megye felsőoktatási intézményei.

4. A témában eddig elkészült publikációk jegyzéke

1. TEPERICS K. 1995: A közoktatás állapota és a humán erőforrások fejlesztésének lehetőségei feladatai a Tiszamentén. – In: A Tiszamente kistérség terület- és településfejlesztésének stratégiai alapjai. (Szerk.: Süli-Zakar I.). MTA RKK, Debrecen. pp. 63-89.
2. TEPERICS K. 1996: A közoktatás és a közművelődés állapota, a humán erőforrások fejlesztésének lehetőségei feladatai az Erdőspusztákon. – In: Az Erdőspuszták kistérség terület- és településfejlesztésének stratégiai alapjai (Szerk.: Süli-Zakar I.). MTA RKK, Debrecen. pp. 59-77.
3. TEPERICS K. 1996: Debrecen gimnáziumi oktatásának földrajzi vizsgálata. – In: Tanulmányok Debrecen városföldrajzából II. (Szerk.: Süli-Zakar I.). KLTE Társadalomföldrajzi Tanszék, Debrecen. pp. 267-279.
5. TEPERICS K. 1998: A humán erőforrások szerepe Hajdú-Bihar megye gazdasági fejlődésében. – In: A társadalmi-gazdasági aktivitás területi-környezeti problémái. (Szerk.: Tóth J.-Wilhelm Z.). JPTE TTK Földrajzi Intézet, Pécs. pp. 250-264.
5. TEPERICS K. 1998: A KLTE területi kapcsolatai. – In: Geográfus Doktoranduszok II. Országos Konferenciájának kiadványa. (Szerk.: Bottlik Zs.-Farkas Gy.-Telbisz T.) ELTE TTK Földrajzi Tanszékcsoport, Budapest. pp. 1-9.
6. TEPERICS K. 1998: Debrecen szerepe Kelet-Magyarország humán erőforrásainak képzésében. – In: Tanulmányok Debrecen városföldrajzából III. (Szerk.: Süli-Zakar I.). KLTE Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszék, Debrecen. pp. 255-281.
7. I. SÜLI-ZAKAR - K. CZIMRE - K. TEPERICS 1999: Regionalism in central europe: The Study of the Carpathian Euroregion From the Aspect of Human Relations. – In: "Regional potentials in an integrating Europe." (Ed.: D. Goulden). Bilbao. pp. 139-140.
<http://212.140.137.10/out/klara.rtf>
<http://www.regional-studies.assoc.ac.uk/papers/index.htm>
8. TEPERICS K. 1999: A munkaerő-kereslet Hajdú-Bihar megyében: jelen és a várható tendenciák. – In: A táj változásai a Kárpát-medencében. (Szerk.: Füleky Gy.). GATE, Gödöllő. pp. 99-104.
9. TEPERICS K. 1999: A debreceni felsőoktatás átalakulásának tendenciái. – In: Az Alföld a XXI. század küszöbén (Szerk.:Baukó T.). Nagyalföld Alapítvány, Békéscsaba. pp. 216-225.
10. TEPERICS K. 2000: A rendszerváltás hatása Hajdú-Bihar megye munkaerőpiacára. – In: A földrajz jövője, a jövő földrajzosi. (Szerk.: Süli-Zakar I.). Debreceni Egyetem TTK Földrajzi Tanszékcsoport, Debrecen pp. 400-409.
11. TEPERICS K. 2000: The Development of Human Resources in the Carpathian Euroregion. – In: Carpathian Euroregion: Borders in the Region – cross-border co-operation -. (Ed.: I. Süli-Zakar – K. Czimre). International Workshop Debrecen-Oradea-Salonta. pp. 69-77.
12. TEPERICS K. 2000: Határon túli magyarok Északkelet-Magyarország felsőoktatási intézményeiben. – In: Geográfus Doktoranduszok IV. Konferenciája, Szeged. <http://phd.ini.hu>
13. TEPERICS K. 2000: Magyarország felsőoktatási intézményeinek részvétele a Kárpátok Eurorégió határmenti együttműködésében. – Határok és Régiók Nemzetközi Konferencia., Szeged. pp. 215-225.
14. I. SÜLI-ZAKAR - K. CZIMRE - K. TEPERICS 2000: Cultural Identity and Diversity in the Carpathian Euroregion. – In: Cultural Uniqueness and Regional Economy. CURE3-conference on Outstanding Regions Exploring Quality in a Competitive World (Ed. E. Boneschansker) Leeuwarden, Netherlands. pp. 87-88.
15. TEPERICS K. 2000: A második esély -a felnőttoktatás lehetőségei a képzési piacon. – Geográfus Doktoranduszok V. Konferenciája, Miskolc. pp. 414-421.
16. TEPERICS K. (2001): A felsőoktatás vertikális bővítésének lehetősége: az Akkreditált Iskolarendszerű Felsőfokú Szakképzés (AIFSZ) és szerepe a munkaerőpiacon.– "Társadalomföldrajz és területfejlesztés az ezredfordulón" Konferencia. Debrecen. 38-53.pp.
17. I. SÜLI-ZAKAR - K. CZIMRE - K. TEPERICS 2001: Human Mobility on the Area of the Carpathian Euroregion: Migrating Minorities. – Human Mobility in a Borderless World? (Conference of the International Geographical Union Study Group „Global Change and Human Mobility”) Università „G. d’Annunzio” Dipartimento di Economia e Storia del Territorio. Loreto Aprutino – Pescara, Italy. 164. p.
18. I. SÜLI-ZAKAR - K. CZIMRE - K. TEPERICS – CS. PATKÓS 2001: Cultural Identity and Diversity in the Carpathian Euroregion. - In: Carpathian Euroregion: Prospects and Challenges II. Role of the Carpathian Euroregion in Confronting Its Minority Agenda. (Eds.: S. Mitryayeva and A. Duleba). Uzghorod, pp. 47-76.